

Digitalisering och AI för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen

Sara Almer
Joacim Danielsson

Tillsynsforum 20 april 2021

DELEGATIONEN FÖR
KORREKTA UTBETALNINGAR
FRÅN VÄLFÄRDSSYSTEMEN

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

Upplägg för presentationen

- Delegationens uppdrag
- Kort om delegationens samlade slutsatser & förslag
- Syftet med rapporten om digitalisering och AI
- Metod
- Huvudsakliga resultat och slutsatser
- Prioriterade områden/förslag
- Frågor?

Delegationen och dess uppdrag

- Delegation under Finansdepartementet
- 23 myndigheter och organisationer, ordf Sven-Erik Österberg
- Överlämnade betänkande i dec 2019

Omfattande uppdrag:

- Inställningen till felaktiga utbetalningar
- Uppskatta omfattningen av felaktiga utbetalningar och ta fram en modell för hur detta kan göras återkommande
- Föreslå mål och indikatorer för en samlad uppföljning
- Ta fram en kunskapsbaserad övergripande lägesbild
- Kartlägga rutiner och interna system för att motverka fel

Underlagsrapporter

Risker för felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

Bidragsmoralen i samhället

En aktuell lägesbild av inställningen till felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

Styrning av arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

En kartläggning

Läckaget i välfärdssystemen, del 1
Omfattningsstudier och bedömningar av felaktiga utbetalningar från vissa välfärdssystem

Digitalisering och AI för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen

Läckaget i välfärdssystemen, del 2
Omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

Rapport 4 • Juni 2019

Rapport 5 • September 2019

Rapport 6 • Oktober 2019

DELEGATIONEN FÖR
KORREKTA UTBETALNINGAR
FRÅN VÄLFÄRDSSYSTEMEN

DELEGATIONEN FÖR
KORREKTA UTBETALNINGAR
FRÅN VÄLFÄRDSSYSTEMEN

DELEGATIONEN FÖR
KORREKTA UTBETALNINGAR
FRÅN VÄLFÄRDSSYSTEMEN

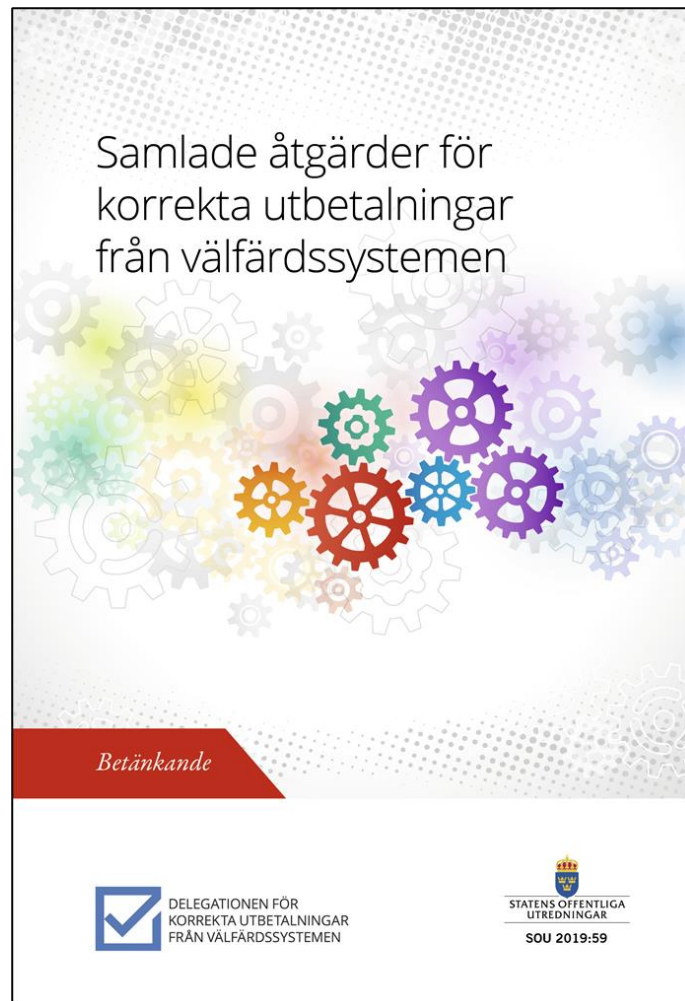
Huvudsakliga resultat och slutsatser

- Totala felaktiga utbetalningar ca 18 mdkr/år (5,5%)
- 3 av 4 felaktigt utbetalda kronor beror på oriktiga uppgifter
- Hälften av felen bedöms vara misstänkt avsiktliga fel (misstänkta bidragsbrott)
- Tydligt avståndstagande till fusk med bidrag men yngre har en mer tillåtande attityd
- Saknas övergripande mål och en långsiktig inriktning för arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar
- Stor outnyttjad potential i digitalisering och AI för att motverka felaktiga utbetalningar
- Perspektivet korrekta utbetalningar lågt prioriterat i digitaliseringsarbetet

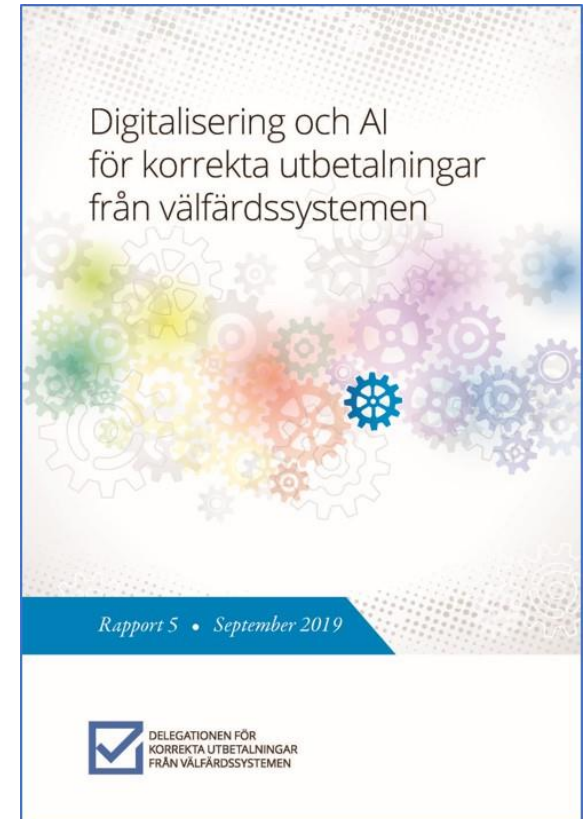
Förslag i betänkandet

- Styrning och uppföljning samordnas
- Övergripande mål - årligen följs upp i BP
- Fi-dep samordningsansvar
- Ett råd bildas för ett helhetsperspektiv
- Återkommande omfattningsstudier
- Potentialen i digitalisering och AI tas tillvara
- Insatser för att förhindra felaktiga utbetalningar (stödmaterial vid ändrad lagstiftning, bättre informationsutbyte och förutsättningar att upptäcka oseriösa aktörer m.m.)
- Bättre förutsättningar att hantera felaktiga utbetalningar (strikt återbetalningsskyldighet, sanktionssystem vid sidan av bidragsbrottslagen m.m.)

Syftet med rapporten om digitalisering och AI

- Hur digitalisering och AI används
- Möjligheter och risker för korrekta utbetalningar
- Hur potentialen kan tillvaratas för att minska de felaktiga utbetalningarna

Metod

- Intervjuer och workshop
- Rapporter från myndigheterna, statliga utredningar, regeringen, etc.
- Översiktlig genomgång av forskning
- Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten och Skatteverkets folkbokföringsverksamhet

Korrekta utbetalningar är ett lågt prioriterat perspektiv

- Service och kostnadseffektivitet verkar prioriteras högre
- Mål för korrekta utbetalningar ovanliga
- Få initiativ i detta syfte, men viss utveckling har gjorts
- Finns fortsatt stora utvecklingsmöjligheter
- Inte heller i regeringens styrning lyfts perspektivet

Digitala tjänster har begränsat fokus på korrekta uppgifter

- Felaktiga uppgifter den centrala orsaken till felaktiga utbetalningar
- Begränsat fokus på korrekta uppgifter i självbetjäning och automatiserad handläggning
- Systematisk kunskap om hur digitala tjänster bör utformas för att tillförsäkra korrekthet saknas
- Också e-förvaltningsforskningen tycks nästan helt ha utelämnat perspektivet

Outnyttjad potential i riskbaserade kontroller och informationsutbyte

- Datadrivna riskbaserade kontroller sker främst efter utbetalning och används generellt sett i begränsad omfattning
- Rättsliga hinder och osäkerhet hämmar utvecklingen av riskbaserade kontroller och informationsutbyte

Stor outnyttjad potential i digitalisering och AI för att minska felaktiga utbetalningar

- Digitalisering uppfattas leda till fler korrekta utbetalningar...
- ... men digitaliseringens nuvarande effekter på korrekta utbetalningar kan vara negativa

Några prioriterade områden

- Styrning och uppföljning för korrekta utbetalningar i digitaliseringen
- Utökad informationsutbyte
- Systematisk kunskap om hur digitala tjänster ska utformas för att säkerställa korrekta utbetalningar
- Samverkan kring digitalisering och AI för korrekta utbetalningar

Korrekta uppgifter i självbetjäningstjänster och automatiserad handläggning

Stödet och kontrollen kan exempelvis stärkas på flera sätt:

- Individens ansvar att lämna korrekta uppgifter och konsekvenserna av att lämna felaktiga uppgifter görs tydligare
- Aktivt och intelligent stöd ges den sökande
- I självbetjäningstjänsten riskbedöms lämnade uppgifter i realtid
- Kontroller av lämnade uppgifter i automatiserad handläggning stärks och görs i huvudsak riskbaserad
- Lättanvända stöd för att anmäla eventuella ändrade förhållanden införs, om de inte redan finns.
- Tjänsterna designas rent generellt med en användare som avsiktligt vill lämna felaktiga uppgifter i åtanke

Riskbaserade kontroller

Riskhändelse	Syfte
När välfärdsaktörer ska registreras, anslutas eller beviljas tillstånd för sin verksamhet (hos exempelvis Bolagsverket, Skatteverket, Försäkringskassan och Inspektionen för vård och omsorg).	Upptäcka aktörer som startar verksamhet i syfte att utnyttja välfärdssystemen.
När det sker företrädarbyte hos välfärdsaktör	Upptäcka om företrädarbytet gjorts i syfte att utnyttja välfärdssystemen
När uppgifter lämnas i självbetjäningstjänsterna.	Förebygga oriktiga uppgifter, ge individualiserat stöd eller ställa extra kontrollfrågor.
Under myndighetens handläggning av ansökan.	Upptäcka oriktiga uppgifter.
Under tid med ersättning, t.ex. inför utbetalning.	Upptäcka förändrade förhållanden, kontrollera rätt ärenden i rätt tid.
När systemöverskridande uppgifter lämnas till registerförande myndighet – och möjligen också när uppgiften används av användande myndighet.	Upptäcka oriktiga uppgifter, undvika spridningseffekter genom att oriktiga uppgifter korrigeras hos registerförande myndighet ⁶⁹ .

Källa: Tabell 6.1

DELEGATIONEN FÖR
KORREKTA UTBETALNINGAR
FRÅN VÄLFÄRDSSYSTEMEN

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

Frågor?

DELEGATIONEN FÖR
KORREKTA UTBETALNINGAR
FRÅN VÄLFÄRDSSYSTEMEN

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR